

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

תענית לקטנים

פ"ב א' משנה: התינוקות אין מענין אותן ביום הכיפורים, אבל מחנכין אותן (לשעות) לפני שנה ולפני שנתיים, בשביל שיהיו רגילין במצוות.

(ומקשה) השתא בפני שתיים מחנכין להו, בפני שנה מבעיא?!

אמר רב חסדא: לא קשיא הא בחולה (כחוש ותשוש), הא בבריא.

אמר רב הונא: בן שמונה ובן תשע, מחנכין אותו לשעות. בן עשר ובן אחת עשרה, משלימין מדרבנן. בן שתיים עשרה, משלימין מדאורייתא. בתינוקת.¹

ורב נחמן אמר: בן תשע בן עשר, מחנכין אותו לשעות. בן אחת עשרה בן שתיים עשרה, משלימין מדרבנן. בן שלוש עשרה, משלימין מדאורייתא.² בתינוק.

ורבי יוחנן אמר: השלמה דרבנן ליכא. בן עשר בן אחת עשרה, מחנכין אותו לשעות. בן שתיים עשרה, משלימין מדאורייתא.

תנן: התינוקות אין מענין אותן ביום הכפורים, אבל מחנכין אותן לפני שנה ולפני שתיים. בשלמא לרב הונא ורב נחמן, לפני שנה ולפני שתיים, לפני שנה לדבריהן ולפני שתיים לדבריהן.³ אלא לרבי יוחנן קשיא!

אמר לך רבי יוחנן: מאי שנה או שתיים, סמוך לפירקן.

תא שמע, דתני רבה בר שמואל: תינוקות אין מענין אותן ביום הכיפורים, אבל מחנכין אותן שנה או שתיים סמוך לפירקן. בשלמא לרבי יוחנן ניחא. אלא לרב הונא ולרב נחמן קשיא!

אמרי לך רבנן: מאי חינוך נמי דקתני, השלמה (מדרבנן).

(ומקשה) ומי קרי לחינוך השלמה? והא **תניא:** אי זה חינוך, היה רגיל לאכול בשתי שעות מאכילין אותו לשלוש. בשלוש, מאכילין אותו בארבע!⁴

אמר רבא בר עולא: תרי חנוכי הוו.

שיטות הראשונים

מאימתי מחנכים את התינוקות להתענות שלא לאכול ולשתות: לשיטת רש"י, לדעת רב חסדא, מחנכים את הבריא

¹ כך גירסת רש"י ועוד, דרב הונא ורב נחמן מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. והר"ף לא גריס לה, וכן בדברי רב נחמן לגבי תינוק. וראה להלן.

² והר"ף גרס 'בן שתיים עשרה משלימין מדאורייתא'. וראה להלן.

³ כך הגירסה לפנינו, והב"ח תיקן לפי רש"י 'דאורייתא', ור' להלן בביאור דעת רב הונא ורב נחמן לשיטת רש"י.

⁴ ולפי כח הבן מוסיפין לענותו בשעות, רמב"ם (הל' שביתת עשור ב,י). ואין מאכילין אותם אלא עד שיציק להם הרעב, רמב"ם (פיה"מ).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

להתענות לשעות שלוש שנים לפני פרקו ואת החולה שנתיים.⁵ רב הונא ורב נחמן לא פליגי, ולדעתם מחנכים את החולה שנתיים לשעות ושנה להשלמה. ולבריא מקדימים עוד שנה ומחנכים אותו שנתיים לשעות ושנתיים להשלמה מדרבנן.⁶ לדעת רבי יוחנן, מחנכים את החולה לשעות שנה אחת בלבד, ואין חינוך להשלמה מדרבנן. ואת הבריא מחנכים שנתיים.⁸

ולסיכום, יש הבדל בין הבן לבת,⁹ החינוך לשעות מתחיל אצל הבת הבריא בגיל 8 לרב הונא ורב נחמן, בגיל 9 לרב חסדא ובגיל 10 לרבי יוחנן. חינוך הבת החולה והבן הבריא מתחיל שנה מאוחר יותר. חינוך הבן החולה עוד שנה מאוחר יותר. וכן גירסת רבנו חננאל, רי"ד, ראב"ד, אור זרוע, עיטור ושבולי הלקט. ופסק רבנו חננאל כרב הונא ורב נחמן, דאינון מחמרי ובתראי. וכן פסקו ראב"ד, עיטור, רי"ד ורא"ש.

לשיטת הרי"ף, אין הבדל בין בן לבת.¹⁰ רב הונא ורב נחמן פליגי, דלרב הונא הוי השלמה דרבנן שתי שנים סמוך לפרקו, ושנתיים קודם לזה הוי חינוך לשעות בבריא. ולרב נחמן לא הוי השלמה דרבנן רק שנה אחת סמוך לפרקו¹¹ ושנתיים קודם לכן הוי חינוך לשעות בבריא. ובחולה, לרב הונא החינוך לשעות שנתיים ולרב נחמן רק שנה.¹² ולתרוויהו השלמה דאורייתא לאחר 12 אם הביא סימני גדלות.¹³ ולרבי יוחנן בין בתינוק בין בתינוקת, בבריא מתחיל החינוך לשעות בן 10 ובחולה בן 11.¹⁴ ולדברי רבי יוחנן ליכא השלמה מדרבנן. רק דבתינוקת מתחיל השלמה דאורייתא לאחר 12 ובתינוק לאחר 13.

⁵ ולפני שנה דמתניתין איירי בחינוך חולה לשעות לפני השנה הסמוכה לפירקו, ולפני שנתיים איירי בחינוך הבריא.
⁶ ומתניתין איירי בחולה בלבד, שמחנכים את החולה לשעות לפני שנה הסמוכה לפרק השלמת דבריהם, שהיא שנתיים לפני חיוב השלמה מן התורה.
⁷ ולדעת המאירי, לרב הונא ורב נחמן מחנכים את החולה לשעות שנה אחת ולהשלמה מדרבנן שנה אחת. ולפני שנה דמתניתין היינו חינוך החולה שנה אחת לפני פרקו להשלמה מדרבנן, ולפני שנתיים היינו חינוך הבריא להשלמה.
⁸ ולפני שנה דמתניתין, היינו סמוך לפירקו דאורייתא, וכן לפני שנתיים היינו שנתיים הסמוכות לפירקו דאורייתא.
⁹ כי הנקבות סובלות התענית יותר מן הזכרים לפי שמזג הזכרים חם ונמס גופם יותר. מאירי. וכן כתב רש"י (כתובות נ' א', ד"ה ובתינוקת), שהיא ממהרת להביא כוח (וראה תוספות שם ד"ה ובת).
¹⁰ שחכמים אין נותנין דבריהם לשיעורין, ואין להחמיר על הנקבות יותר בחינוך, דעיקר חינוך לנער הוא. רמב"ן (מלחמת ה', יומא ד א ברי"ף).
¹¹ משום דהשלמה דרבנן כעין השלמה דאורייתא תקון, וכשם שהשלמה דאורייתא זמנה קבוע, אף השלמה של דבריהם. ר"ן (יומא ג א ברי"ף).
¹² ולפני שנה ולפני שנתיים דמתניתין, לרב הונא היינו שנה ושנתיים לפני השלמה דאורייתא, בחולה ובבריא. ולרב נחמן היינו שנה להשלמה בין לחולה ובין לבריא, ושנתיים לשעות בין חולה ובין לבריא, ולבריא מוסיפים עוד שנה חינוך לשעות. ר"ן.
¹³ דסבירא להו תוך הפרק כלאחר הפרק, שאם הביאו סימנים בתוך השנה הסמוכה לגדלות, הרי הם גדולים.
¹⁴ ולפני שנה ולפני שנתיים דמתניתין, היינו שנה אחת בחולה (לאחר 11) ושתי שנים בבריא (לאחר 10) סמוך לפרקו, דהיינו שנת שלש עשרה (לאחר 12), שאותה שנה קרויה שנת הפרק (שהוא מופלא סמוך לאיש, ואין צריך לומר דמחנכין בה), ר"ן. וברי"ף לא מפורש בדעת רבי יוחנן מה דין הבן בשנת שלש עשרה, וכתב הר"ן דלא צריכא למימר דמחנכין בה, והיינו לשעות. והמאירי כתב, שאין מוסיפין לתינוק לפני פרקו יותר מבתנוקת לפני פרקה, וא"כ בן אחת עשרה ובן שתיים עשרה לחינוך של שעות, ובן שלוש עשרה להשלמת תורה בתינוק.

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות השי"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ופסק הרי"ף לעניין השלמה דאורייתא כרבי יוחנן (דאמר תינוקת בת 12 ותינוק בן 13 משלימים מדאורייתא).⁴⁵ אבל לעניין חינוך והשלמה מדרבנן פסק שאין הלכה כרבי יוחנן אלא כרב נחמן (שמשלימים מדרבנן בן 11, בין תינוק בין תינוקת. ובן 9 בן 10 מחנכין לשעות). וכן דעת הרמב"ם. וכן פסק השו"ע.⁴⁶

ודעת השאילתות, בה"ג, רי"ץ גיאת, רוקח, יראים, ראב"ן, ראב"ה, ואור זרוע, דהלכה כרבי יוחנן, שמחנכים את הבריא לשעות שנתיים קודם השלמה דאורייתא, ושנה לחולה. וכתב תרומת הדשן, דבנער כחוש ורך מצינו לסמוך עליהם.¹⁷ וכן פסק הרמ"א.¹⁸

עינוי התינוקות קודם הזמן שקבעו חכמים: התינוקות אין מענין אותן ביום הכיפורים, רש"י פירש דאין מחוייבין למנוע מהן מאכל, ומשמע שיש רשות לחנכו אם רצו. והרמב"ם כתב דאין מענין אותם ביום הכיפורים כדי שלא יבואו לידי סכנה, ונראה מדבריו דאין רשאים למנוע מהן מאכל.¹⁹ וכתב הכל בו, שאין מניחין אותן להתענות ואפילו לשעות, ובזה נכשלין הרבה בני אדם וראוי למחות בידם. וכן פסק הרמ"א.²⁰

קטן שלא הגיע לחינוך: כתב רבנו תם שמותר להאכיל קטן שלא הגיע לחינוך ביום הכפורים בידיים. וכן כתבו רשב"א ומאירי.²¹ וכתב הר"ן דהיינו אפילו הרבה.²²

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות יום הכיפורים, סימן תרטז)

ב. קטן (הבריא) בן ט' שנים שלמות, ובן י' שנים שלמות, מחנכין אותו לשעות; כיצד, ה"ה רגיל לאכל ב' שעות ביום, מאכילין אותו בשלשה; ה"ה רגיל לאכל ב'ג', מאכילין אותו ברביעית; לפי כח ה"בן מוסיפין לענות אותו בשעות (והוא הדין לקטנה הבריא) (טור).

⁴⁵ משום דקיי"ל בפ' יוצא דופן (נדה מ"ו א'), דתוך הפרק כלפני הפרק, דהיינו שהשנה הסמוכה לפרק נחשבת כשנים שלפניה.

⁴⁶ או"ח תרטזב. וכתב הרמב"ם שכן יג ויום אחד שלא הביא שערות, שחייב להשלים מדברי סופרים. וכן כתב השולחן ערוך. ובתרומת הדשן כתב שהוא ספק דאורייתא.

⁴⁷ אמנם, בן יג ויום אחד, אף שהוא כחוש וקטן בגופו ולא הביא שערות, חייב להשלים. וכן פסק הרמ"א.

⁴⁸ וכתב אליה רבה שכן נוהגים בכל התינוקות, והמשנה ברורה (ס"ק ט) כתב, שבנער בריא אין לסמוך להקל.

מקורות: שאלתות (וזאת הברכה, שאילתא קסז) בה"ג (הו"ד בסמ"ג, לאוין סט, ועוד); ריצ"ג (הו"ד בעיטור ובר"ן על הרי"ף ג ב). רי"ף (ג א בדפיו). מלחמת ה' ור"ן (ג א ברי"ף). עיטור (הל' יו"כ). רוקח (סי' ריז). יראים (השלם סי' נא) ראב"ן (יומא, ד"ה התינוקות). ראב"ה (ח"ב, יומא סי' תקלא). רמב"ם וראב"ד (הל' שביתת עשור ב, יא). או"ז (ח"ב סי' רעח). שבולי הלקט (סי' שיב). רא"ש (יומא פרק שמיני, סי' יב). תה"ד (סי' קנה).

⁴⁹ כלומר אף על פי שבשאר מצות אם רצה להקדים חינוכו של תינוק רשאי ומחנך אותו לעשות המצוה כהלכתה כגדול ממש, הכא אינו רשאי לחנכו בעינוי קודם לזמן שקבעו לו חכמים. ר"ן. והמענה אותו ומונע ממנו מאכל או משתה אפילו שעות, מונע ממנו חסד ויראת שדי יעזוב, והרי הוא בכלל שופכי דמים. רבנו מנוח (שביתת עשור ב, יא).

²⁰ או"ח תרטזב. מקורות: רמב"ם (שביתת עשור ב, יא). ר"ן (ג א ברי"ף). כל בו (סי' סט). ולגבי חינוך בשאר עינויים לקטנים, ראה לעיל, ע"ח ב', בברייתא דתינוקות מותרין בכולן חוץ מנעילת הסנדל, במחלוקת הראשונים.

²¹ דאמרין מדיחה אשה ידה במים ונותנת פת לבנה קטן, ועוד גזרו על שמאי להאכיל בשתי ידיו (יומא ע"ז ב'). ויש שואלים היאך לא חששו להאכיל את התינוק מטעם אתי למיסרך. ואין זה כלום, שלא נאמר אלא במה שהתינוק עושה על ידינו לצרכנו, ולא לצרכו. ואין טענה מכאן שלא להאכיל את התינוק ביום הכפורים, וכן לא ממה שאמרו להזהיר גדולים על הקטנים, כמו שאמרו ביבמות בדקא ספי ליה בידיים, שלא אמרוה אלא באיסורין. מאירי.

²² ודלא כהמנחת חינוך (מצוה שיג, י). מקורות: ספר הישר (תשובות, נב). רשב"א ומאירי (עירובין מ' ב'). ר"ן (בחיודושי לשבת, קל"ט א').

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

בן י"א, בין זכר בין נקבה, מתעניין ומשלימין מדברי סופרים, כדי לחנכן במצות. הגה: ויש אומרים שאינן צריכין להשלים מדברנן, כלל (ר"ן ואור זרוע והגמ"י בשם ה"ג ורוקח ורא"ם), ויש לסמך עליהו בנער שהוא פחוש ואינו תזק להתענות (תרומת הדשן סימן קנ"ה). וכל מקום שמחנכין אותו באכילה, מחנכין אותו ברחיצה וסיכה (טור).
בת י"ב ויום אָחַד, וכן י"ג ויום אָחַד, שהביאו שתי שערות, הרי הם כגדולים לכל מצות ומשלימים מן התורה; אבל אם לא הביאו שתי שערות, עדין קטנים הם ואינן משלימין אלא מדברי סופרים. הגה: ואפלו הוא רך וכחוש, צריך להשלים דחיישינן שמא נשרו השערות (תרומת הדשן סימן קנ"ה).
קטן שהוא פחות מכן תשע אין מענין אותו ביום כפור, כדי שלא יבא לידי סכנה. הגה: אפלו אם רוצה להחמיר על עצמו, מוחין בידו (כל ב').

האכלת מעוברת

(פ"ב א') משנה: עוברת (מעוברת) שהריחה, מאכילין אותה עד שתשיב נפשה (העובר מריח ריח תבשיל, והוא מתאוה לו, ואם אינה אוכלת, שניהם מסוכנים).

תנו רבנן: עוברת שהריחה בשר קודש (האסור באכילה) או בשר חזיר, תוחבין לה כוש ברוטב (של אותו בשר) ומניחין לה על פיה (ומוצצתו). אם נתיישרה דעתה, מוטב. ואם לאו, מאכילין אותה רוטב עצמה. ואם נתיישרה דעתה מוטב. ואם לאו מאכילין אותה שומן עצמו. שאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש, חוץ מעבודה זרה, וגילוי עריות, ושפיכות דמים.

(פ"ב ב') ההיא עוברת דארחא, אתו לקמיה דרבי, אמר להו: זילו לחושו לה דיומא דכיפורי הוא. לחושו לה ואילחישא. קרי עליה "בְּטָרָם אַצֹּרְךָ בְּבֶטֶן יְדַעְתִּיךָ" וגו'. נפק מינה רבי יוחנן.

ההיא עוברת דארחא, אתו לקמיה דרבי חנינא, אמר להו: לחושו לה. ולא אילחישא. קרי עליה: זרו קְשָׁעִים מְרָחֵם. נפק מיניה שבתאי אצר פירי.

שיטות הראשונים

עוברות ומניקות: אמרינן בפסחים (מקום שנהגו, נ"ד ב') דרש רבא: עוברות ומניקות מתענות ומשלימות בו (בתשעה באב), כדרך שמתענות ומשלימות ביום הכיפורים. וכן פסק השו"ע.²³

עוברת שהריחה: כתבו רמב"ן ור"ן, שדין זה דווקא במעוברת.²⁴ אך בחולה שמאכילין אותו על פי בקיאתו, מאכילין אותו מתחילה דבר הבריא לו, וכפי הצורך כמו שאמרו הרופאים. ומכל מקום מאכילין אותו פחות מכשיעור, שלא יצטרף לכזית בכדי אכילת פרס.²⁵

²³ או"ח תריז"א. וכתב בב"ה"ל (ד"ה עוברות), ואם יש למניקה ילד חולה ומסוכן, ואינו רוצה לינק כי אם ממנה, ואם תתענה סכנה הוא לילד, אינה מתענה אפילו ביום הכיפורים.

²⁴ דעוברת אין לנו אומד ביישוב דעתה, שפעמים מתיישבת בטעם הרוטב, ובפעמים ברוטב עצמו, ופעמים צריכה לשומן עצמו. אבל חולה, אין תלוי ביישוב הדעת. ע"פ ר"ן.

²⁵ וכן כתב המשנ"ב (תריז"ד, ס"ק ד). מקורות: רמב"ן (הו"ד בטור). ר"ן (ג ב ברי"ף, ד"ה תוחבין).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות השי"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

סדר האכלת מעוברת ביום הכיפורים: כתב הרמב"ם, "עברה שהריחה - לוחשין לה באזנה שיום הפפורים הוא: אם נתקרה דעתה בזכרון זה - מוטב; ואם לאו - מאכילין אותה עד שתתישב נפשה." ולא כתב כסדר המובא בברייתא.²⁶ וכדבריו כתב השו"ע.²⁷

מאכילין אותה עד שתשיב נפשה: כתב רבינו ירוחם בשם הרמב"ן, אפילו לא אמרה 'צריכה אני', כל שראו אותה מתאוה לאותו ריח ופניה מוריקות, מאכילין אותה, שחוששין לעקור הולד. וכן פסק הרמ"א.²⁸ כתב האור זרוע, דאף שמותר לאכול מפני הסכנה, צריך ליזהר, שלא תאכל בשר חזיר ובשר נבילות וטריפות כדי שיהא התינוק ירא שמים.²⁹

חילול על סכנת העובר: כתב הרמב"ן, שמדברי בעל הלכות גדולות³⁰ משמע, דאפילו ליכא למיחש לדידה מחללין.³¹ הלכך אפילו בהצלת עובר פחות מבן מ' יום, שאין בו חיות כלל, מחללין. וכתבו הרא"ש והר"ן דלא משכחת סכנת עובר בלא סכנת המעוברת, ולא סכנת המעוברת בלא סכנת עובר, דמפלת בחזקת סכנה היא. וכן כתב רש"י דשניהם מסוכנים.³²

אדם שהוריק: כתב הרא"ש שגם אדם שהוריקו פניו, מאכילין אותו, ודינו כמעוברת. ונלמד מהמעשה בכתובות (ס"א ב').³³ וכן כתבו הרמב"ם ור"ן. וכן פסק השו"ע.³⁴

²⁶ וביאר דבריו הב"י, שהוא סובר שלא אמרו כן, אלא כשהמאכל אסור, כגון שהוא בשר קודש או בשר חזיר. אבל אם המאכל עצמו מותר, אין צריך לדקדק בזה. והיינו דמתניתין סתים לה סתומי, וקתני עברה שהריחה מאכילין אותה עד שתשוב נפשה. או שגם לדעת הרמב"ם אין הבדל בין מאכל מותר לאסור, ומה שכתב מאכילין אותה עד שתתישב נפשה, היינו שמאכילין מעט, ואם נתיישה דעתה, מוטב.

²⁷ או"ח תרי"ז. והמשנ"ב (ס"ק ד) כתב את הסדר שהובא בגמרא. כתב המשנ"ב (ס"ק א) שאין נפק"מ אם היא בתחילת עיבורה או בסוף עיבורה. וכתב (ס"ק ה) שאינה צריכה אומד רופאים בזה.

²⁸ או"ח תרי"ז. וכתב המשנ"ב (ס"ק ב), שבאין פניה משתנים, אין מאכילין אותה, אא"כ אמרה צריכה אני לאכול. מקורות: רבינו ירוחם (תולדות אדם וחווה, נתיב כז, ח"א). אור זרוע (ח"ב, הל' יוה"כ, סי' רעט).

²⁹ דיון מתי מחללים שבת על יולדת, ופרק הזמן בו מוגדרת כיוולדת, ראה בהרחבה "נתיבי הלכה" שבת, קכ"ט א', סוף פרק מפנין. שכתב, אשה עוברת דידיעין דאי לא אכלה מעקר וולדה, אף על גב דאמרינן ספק בן קיימא ספק נפל הוא, שפיר דמי למיתן לה.

³¹ והיינו דגרסינן בשלהי פ"ק דערכין (ז' א') אמר רב נחמן אמר שמואל אשה שישבה על המשבר ומתה בשבת מביאין סכין ומקרעין את כריסה ומוציאין את הוולד. וקמ"ל דאף על גב דלא הו"ל חזקה דחיותא מעיקרא. ואף על גב דתנן (אהלות ספ"ז) האשה המקשה לילד מביאין סכין ומחתכין אותו אבר אבר. יצא ראשו אין נוגעין בו שאין דוחין נפש מפני נפש. דאלמא מעיקרא לית ביה משום הצלת נפשות. ותנן נמי גבי תינוק בן יום אחד (נדה מ"ד א') וההורגו חייב. ודווקא בן יום אחד. אבל עובר לא. וקרא נמי כתיב דמשלם דמי וולדות (ולא נחשב ההורג עובר כרוצח אלא כמזיק ממון). אפ"ה לענין שמירת מצוות מחללין עליו, אמרה תורה חלל עליו שבת אחת שמא ישמור שבתות הרבה.

³² וראה מש"כ ב"נתיבי הלכה" על נדה, מ"ד ב', בשיטות הראשונים, 'האם מחללים שבת על עובר'. מקורות: רמב"ן (תורת האדם, שער המיחוש, ענין הסכנה, ד"ה ובהלכות גדולות נמי; הו"ד בראשונים). ר"ן (ג ב ברי"ף, ד"ה וכתוב). רא"ש (סי' יג).

³³ דאיתא התם: אמירמר ומר זוטרא ורב אשי הוּו קא יתבי אפיתחא דבי אזגור מלכא. חליף ואזיל אטורנגא דמלכא. חזייה רב אשי למר זוטרא דחזור אפיה, שקל באצבעתיה אנח ליה בפומיה, א"ל: אפסדת לסעודתא דמלכא! אמרו ליה: אמאי תיעביד הכי? אמר להו: מאן דעביד הכי, פסיל למאכל דמלכא. אמרו ליה: אמאי? אמר להו: דבר אחר חזאי ביה. בדקו ולא אשכחו, שקל באצבעתיה אנח עליה, אמר להו: הכא מי בדקיתו? בדקו אשכחו. אמרו ליה רבנן: מ"ט סמכת אניסא? אמר להו: חזאי רוח צרעת דקא פרחא עילויה.

³⁴ או"ח תרי"ז. וכתב המשנ"ב (ס"ק ו) שאם לא הוריקו פניו אף שאומר שליבו חלש, אין מאכילין אותו. וכתב החת"ס שאף שאנחנו לא מאכילין אותו מחמת שהוא בחזקת בריא, מכל מקום הוא יכול לקחת לעצמו, משום שלב יודע מרת נפשו. וכתב המשנ"ב (ס"ק ז) שמאכילין אותו הקל הקל כמו אישה עוברת. וכתב שאחר שהתיישה דעתו אין מאכילין אותו, והוא הדין באשה עוברת. מקורות: רמב"ם (הל' מאכלות אסורות יד, טו). ר"ן (ג ב ברי"ף, ד"ה עברה). רא"ש (סי' יג).

נתיבי הלכה - הדף היומי
השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות יום הכיפורים, סימן תריז)

- א. עברות ומיניקות מתענות ומשלימות ביום הכיפורים.
- ב. עברה שהריחה (ופניה משתנים אף על פי שלא אמרה צריכה אני) (רי"ז נכ"ז); לוחשין לה באזנה שיום הכיפורים הוא; אם נתקרה דעתה בזכרון זה, מוטב; ואם לאו, מאכילין אותה עד שתתישב דעתה.
- ג. כל אדם שהריח מאכל ונשתנו פניו, מספן הוא אם לא יתנו לו ממנו, ומאכילין אותו ממנו.
- ד. יולדת, תוך שלשה ימים לא תתענה כלל; משלשה עד שבעה, אם אמרה: צריכה אני, מאכילין אותה; מפאן ואילה, הרי היא ככל אדם. וימים אלו אין מונין אותם מעת לעת; כגון אם ילדה בשבעה בתשרי בערב, אין מאכילין אותה ביום הכיפורים אם לא אמרה: צריכה אני, אף על פי שלא שלמו לה שלשה ימים עד יום כפור בערב, משום דכיון שנכנס יום רביעי ללידתה מקרי לאחר שלשה.